

VAN VERZAMELING NAAR MUSEUM

Erfgoed maken

- Groep 3

Veel kunst- en historische musea zijn begonnen als verzamelingen. Soms van een particulier, zoals het museum Kröller-Müller, soms van een groepje mensen. De leerlingen praten over hun eigen verzamelingen, denken na over de waarde van verzamelingen voor jezelf en voor anderen en ten slotte zien ze dat een verzameling aan de basis van een museum kan liggen.

De erfgoedwijze bril

Veel lokale historische musea zijn gestart als initiatief van bewoners – vaak verenigd in een oudheidkundige vereniging of heemkundekring – die zien dat delen van het verleden verdwijnen onder invloed van modernisering. Het zijn dus vaak particulieren die zijn begonnen met het verzamelen van voorwerpen, foto's en documenten die weggegooid dreigden te worden, en het interviewen van oude plaatsgenoten om verhalen te bewaren. Daar kwamen boeken en later, websites met verhalen en oude foto's uit voort. Verzamelingen in particuliere woonhuizen en garages verhuisden naar grotere locaties en zo werden oudheidkamers en musea geboren. Niet alles in die musea is van grote waarde, maar het zijn wel de plekken waar je het lokale erfgoed, zoals dat beleefd wordt door de mensen zelf, kunt zien en waar de verhalen worden doorgegeven door de mensen voor wie het erfgoed een persoonlijke betekenis heeft. Door hierop te focussen kunnen de leerlingen zien en beleven dat je erfgoed 'zelf maakt', dat we allemaal erfgoedmaker kunnen zijn en dat het altijd draait om de *betekenis* die wij geven aan voorwerpen, verhalen en plekken.

Inhoud van deze handleiding

De lessen	3
Introductie	3
Waarom verzamelen wij? (15 minuten)	3
Schrijven en tekenen over je verzameling (20 minuten)	3
Huiswerkopdracht	4
Tentoonstelling (30-60 minuten)	4
Evaluatie & reflectie: (10 minuten)	4
Naar het museum	5

Leerdoelen

- De leerlingen leren dat musea eigenlijk verzamelingen zijn
- De leerlingen leren dat sommige musea zijn begonnen als verzamelingen van gewone mensen¹
- De leerlingen leren dat sommige musea ook gerund worden door gewone mensen
- De leerlingen leren dat de verzamelingen die musea zijn, nooit 'af' zijn, net als veel van hun eigen verzamelingen. En daardoor, dat ook zij (ooit) een inbreng daarin kunnen hebben.

Materialen, behorend bij deze lessen:

- Deze handleiding
- Het werkblad *verzamelen* in Word. Je kunt het werkblad aanpassen.

Zelf nog verzorgen:

- Eventueel spullen voor het maken van de expositie

¹ 'gewone mensen': in tegenstelling tot 'gestudeerde professionals'.

De lessen

Introductie

Vraag aan de leerlingen wie er iets verzamelt. Help ze indien nodig op weg met te zeggen dat je alles, echt alles kunt verzamelen. Mooie dingen, gekke dingen, dure dingen, goedkope en gratis dingen, dingen die je op straat kunt vinden, dingen uit de natuur, dingen die je moet kopen of dingen die je krijgt.

Waarom verzamelen wij?

Praat daarna over waarom ze dit verzamelen. Er zijn allerlei redenen te bedenken:

- Ik vind het mooi om te zien
- Iedereen doet het
- Ik ben ermee begonnen, waarom weet ik niet precies, en nu moet het compleet zijn
- Ik ben fan van wat de verzameling voorstelt (bij voetbalplaatjes bijvoorbeeld)
- Het is gewoon leuk om iets te verzamelen, maakt niet uit wat ik verzamel

Praat daarna over wat ze met de verzameling doen. Bijvoorbeeld...

- Tentoonstellen (waar? Hoe?)
- Mee spelen (alleen of met anderen?)
- Hij is opgeborgen en ik kijk er alleen soms naar.

Voorbeeld van een vind-verzameling: scherven.

Schrijven en tekenen over je verzameling (gevorderde leerlingen groep 3 en groep 4)

Laat de leerlingen daarna, als schrijfoefening, het werkblad invullen.

Afhankelijk van hoe goed de leerlingen al kunnen schrijven, kunnen ze alleen tekenen of tekenen en schrijven. Pas het werkblad aan zodat het geschikt is voor je groep. De leerlingen kunnen ook alleen een tekening maken van hun verzameling. In dat geval heb je het werkblad niet nodig.

- Achter Wat? vullen ze in wat ze verzamelen.
- Achter Waarom? vullen ze in waarom ze dit verzamelen.
- Achter Hoeveel? vullen ze in hoeveel ze er al van hebben (het geeft niet als ze dit niet weten).
- Achter Klaar? vullen ze in of de verzameling al compleet is. Indien niet, dan kunnen ze erbij

schrijven wat ze heel graag nog willen hebben.

- Achter Waar? vullen ze in waar ze de verzameling bewaren.
- Achter Wat doe je ermee? Vullen ze in of ze met de verzameling spelen, hem tentoonstellen of alleen bewaren.
- Achter Teken je verzameling kunnen de leerlingen hun verzameling tekenen. In het linkervakje het mooiste object, rechts het geheel. Je kunt dit onderdeel ook bewaren voor ná de huiswerkopdracht, dan hebben ze de objecten vóór zich om na te tekenen.

Huiswerkopdracht

De leerlingen kunnen voor de volgende les hun verzameling meenemen. Er kan natuurlijk net een rage zijn om bepaalde gratis dingen bij de supermarkt te verzamelen. De les kan daardoor ontaarden in een ruilbeurs. Misschien kun je dit enigszins voorkomen door nadrukkelijk te vragen naar ándere verzamelingen, die leerlingen al hadden voordat de supermarkt met deze actie begon.

Tip: vraag vooraf wat je zo'n beetje kunt verwachten. Als iemand bijvoorbeeld 500 dinosaurussen heeft gespaard, kan hij of zij misschien een selectie meenemen? Het moet allemaal nog wel in het lokaal passen...

Tentoonstelling

Maak een tentoonstelling van de verzamelingen. De leerlingen bedenken zelf hoe ze hun verzamelingen tentoonstellen. Je kunt verschillende criteria met hen bespreken.

Zetten we dezelfde soort verzamelingen bij elkaar of juist niet?

Hoe zet je de dingen van één verzameling neer? Je kunt rangschikken op:

- Kleur
- Vorm
- Grootte
- Mooiheid (naar eigen mening)
- Belangrijkheid (naar eigen mening)
- Chronologisch (bv: volgorde van krijgen/kopen/vinden, de oudste eerst)

Over 'mooi' en 'belangrijk' kun je praten. Waarom is iets mooi of belangrijk voor jou? Geldt dit ook voor anderen, of zien die de schoonheid of het belang niet van een verzameling? Misschien snappen ze het wel, als je erover vertelt?

Op deze manier ben je bezig met praten over **betekenisgeving**.

De leerlingen leiden elkaar rond langs hun verzamelingen. Help de rondleiders met de vragen:

- Waarom is de verzameling belangrijk voor jou?
- Hoe ben je eraan gekomen?
- Is hij compleet?
- Waarom heb je hem zo neergezet?
- Wanneer is hij compleet (misschien wel nooit)?²

Evaluatie & reflectie:

Denk samen met de leerlingen na over de waarde van verzamelingen.

- Is een verzameling meer waard als hij groter is? Waarom wel of niet?
- Is een verzameling meer waard als hij compleet is (als dat mogelijk is)? Waarom wel of niet?

² De schervenverzameling op de foto kan nooit compleet zijn, een voetbalplaatjesverzameling die je in een bijbehorend boek plakt, wel.

- Wordt een ding minder waard als er meer van zijn? Bijvoorbeeld: we hebben één vork van 500 jaar oud of we hebben er 200.
- Wanneer wordt iets meer waard als er meer van zijn (misschien weten we voorbeelden?) en wanneer wordt het minder waard (sommige dingen zijn meer waard omdat ze uniek zijn, bij andere dingen is dat minder belangrijk).

Het gaat er bij deze vragen niet om, dat jullie hier 'juiste' antwoorden op kunnen geven. Het gaat erom, dat de leerlingen erover nadenken en met elkaar over praten.

Naar het museum

Is er een historisch museum in de buurt, of een oudheidkamer, misschien gerund door de plaatselijke historische/heemkundige vereniging? Ga hier dan vooral naartoe met de leerlingen. Vraag van tevoren of daar mensen zijn, die kunnen vertellen over de oorsprong van de collectie. Misschien is het allemaal wel begonnen met een paar enthousiaste verzamelaars.

Als er geen museum is, dan kun je een filmpje vertonen over zo'n museum.

Bijvoorbeeld het Historisch Museum Bleiswijk, dat zo'n 35 jaar geleden door inwoners van het dorp is begonnen. In het filmpje zie je een van de beheerders van het museum vertellen over de collectie en aan het eind vraagt hij of mensen, die oude foto's en verhalen hebben, langs willen komen. Ze willen die foto's, spullen en verhalen graag opnemen in de collectie. Zo zie je, dat ook dit museum een verzameling is die nooit compleet is! <https://imusea.nl/index.php?view=article&id=880> En dat deze verzameling bijeengebracht is en wordt door 'gewone mensen', net als zichzelf zijn.